

تحلیل و ارزیابی جبران خسارت زیست محیطی در حقوق بین الملل

مریم رحمانی زاد^{۱*}، سید محسن شیخ الاسلامی^۲

^۱ دانشجوی مقطع کارشناسی ارشد حقوق بین الملل، دانشگاه آزاد واحد شیراز صدرا
^۲ استادیار و هیات علمی گروه حقوق بین الملل، دانشگاه آزاد واحد شیراز صدرا

چکیده

در مواجهه با عظمت و فوریت مشکلات و مسایل محیط زیستی بین المللی، جهان نیازمند یک بیداری و همراهی جدی است. گرچه موضوعات محیط زیستی از جهت روابط بین المللی، پدیده های جدیدی نیستند، اما امروزه رهبران جهان بطور فزاینده ای مسائل محیط زیستی را از بخش های حاشیه ای و جانبی به دستورکارهای اصلی سیاسی شان منتقل کرده اند. جبران خسارت معمولاً پرداخت غرامت پولی، منع کردن یا دستور توقف آن فعالیت می باشد؛ بنابراین اشخاص ممکن است با طرح دعوا و درخواست خسارت و در نتیجه آن برطرف شدن آلودگی باز ایستند اما نکته قابل توجه در خصوص مسایل زیست محیطی غیرقابل جبران بودن برخی از خسارات است به نحوی که اعاده وضعیت به حال سابق غیر ممکن است، به عنوان مثال در خصوص انقراض یک گونه گیاهی یا جانوری و در بحث جامعه انسانی فرآورده های خطرناک نظیر آلاینده های آلی پایدار که قرن ها در چرخه حیات باقی مانده و به راحتی به طبقات مختلف زنجیره های غذایی منتقل می شوند و پیامدهای غیر قابل جبرانی دارند که مهمترین آنها بروز سرطان است. بطور کلی در خصوص محیط زیست همیشه پیشگیری بهتر از درمان است، اما اگر از مسؤولیت بین المللی دولتها به عنوان یک ابزار موثر حقوقی بدرستی استفاده شود می توان تا حدودی از میزان خسارات وارده بر محیط زیست کاست. بخصوص اگر با بهره گیری از کنوانسیون منطقه ای لوگانو یک کنوانسیون بین المللی انحصاراً و بطور اختصاصی مسؤولیت بین المللی در خصوص محیط زیست را مورد تأکید قرار دهد، البته روشن است که دستیابی به موفقیت در این خصوص نیازمند همکاریهای همه جانبه بین المللی است، مسأله ای که متأسفانه در پاره ای از موارد از سوی برخی کشورها به سبب به مخاطره افتادن منافعشان نادیده انگارده می شود. امروزه التزام به جبران خسارت زیست محیطی بر اساس قواعد عام مسؤولیت بین المللی، به عنوان اصول مبنایی در جهت حمایت و حفاظت از محیط زیست مورد شناسایی واقع شده است. گرچه خصوصیات منحصر به فرد خسارات زیست محیطی، رابطه علی و معلولی بین فعالیت های منشا خسارات و خسارات وارده، فاصله مبدا و بروز خسارات و همچنین مشکلات مربوط به ارزیابی آنها جبران خسارات زیست محیطی را با جبران خسارات در دیگر حوزه های حقوق بین الملل متفاوت کرده است. در این راستا، مقاله حاضر به بررسی جبران خسارات زیست محیطی بر اساس منابع حقوق بین الملل می پردازد.

واژه های کلیدی: جبران خسارت، مسؤولیت بین المللی، زیست محیطی، حقوق بین الملل، سازمان بین المللی.

مطالعات علوم سیاسی، حقوق و فقه

دوره ۴، شماره ۱/۱، بهار ۱۳۹۷، صفحات ۶۵-۵۰